

Η Περιτομή του Ιησού Χριστού: Ιουδαϊκή τελετή ή σημείο πραγματικό; (Θεόδωρος Ρόκας, Θεολόγος - ΜΑ Ερμηνευτικής Θεολογίας)

/ [Πεμπτουσία](#)

Σε συνέχεια του προηγούμενου μου άρθρου με τίτλο «Η Περιτομή του Ιησού Χριστού: σημείο σωτηρίας», που δημοσιεύτηκε την πρώτη Ιανουαρίου στον διαδικτυακό χώρο της «Πεμπτουσίας» (<http://www.pemptousia.gr/2018/01/i-peritomi-tou-christou-simio-sotirias/>), συνεχίζω την ανάλυση του γεγονότος της Περιτομής του Ιησού Χριστού επεκτείνοντάς το ένα βήμα παρά πέρα, όπου αποδεικνύεται ότι ένα γεγονός, μια τελετή αποδεικνύει την πραγματικότητα ενός γεγονότος.

Ο Άγιος Σωφρόνιος Πατριάρχης Ιεροσολύμων στο ποίημα που έχει συντάξει για να αναγιγνώσκειται στην Ακολουθία του Μεγάλου Αγιασμού αναφέρει: «*Δοξάζομέν σε Δέσποτα φιλάνθρωπε, Παντοκράτορ, προαιώνιε Βασιλεῦ. Δοξάζομέν σε τὸν Κτίστην, καὶ Δημιουργὸν τοῦ παντός. Δοξάζομέν σε, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ μονογενές, τὸν ἀπάτορα ἐκ Μητρός, καὶ ἀμήτορα ἐκ Πατρός· ἐν γὰρ τῇ προλαβούσῃ Ἑορτῇ νήπιόν σε εἶδομεν, ἐν δὲ τῇ παρούσῃ τέλειόν σε ὀρώμεν, τὸν ἐκ τελείου τέλειον ἐπιφανέντα Θεὸν ἡμῶν*»^[i]. Αναφέρεται δηλ. στην αποκάλυψη του Σαρκωθέντος Υιού και Λόγου του Θεού τόσο στη θεία του Γέννηση όσο και στη Βάπτισή του στον Ιορδάνη ποταμό. Μεταξύ όμως των δυο αυτών γεγονότων και παράλληλα μεγάλων Δεσποτικών εορτών μεσολαβεί η εορτή της Περιτομῆς του Ἰησοῦ Χριστοῦ. Το Συναξάρι της εορτῆς αναφέρει χαρακτηριστικά: «*τῇ Α΄ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου ἐορτάζομεν τὴν κατὰ σάρκα Περιτομὴν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ*»^[ii].

Ο Ευαγγελιστής Λουκάς ὕστερα ἀπὸ τὴν περιγραφὴ τῶν γεγονότων τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου, μεταφέρει τὸν ἀναγνώστη τοῦ ευαγγελίου του, λίγες μέρες μετὰ δηλ. στο γεγονός τῆς περιτομῆς τοῦ θείου Βρέφους ως ἔκφραση τῆς πιστότητας τῶν Ἰουδαίων ἀπέναντι στο Νόμο και τις θρησκευτικὲς παραδόσεις^[iii]. Αναφέρει λοιπὸν στο ευαγγέλιό του: «*Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτῶ τοῦ περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλληφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ. Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστῆσαι τῷ*

Κυρίω, καθώς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται, καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου, ζευγὸς τρυγόνων ἢ δύο νεοσσούς περιστερῶν»[\[iv\]](#).

Ο ὅρος «περιτομή», που αναφέρει το ανωτέρω Συναξάρι, προέρχεται ἀπὸ το ρῆμα «περιτέμνω» που σημαίνει: κόπτω ολόγυρα, ἀποκόπτω τὰ ἄκρα, ἀποχωρίζω[\[v\]](#). Ἡ περιτομή ἦταν μια ἰουδαϊκὴ θρησκευτικὴ τελετὴ που γινόταν τὴν ογδόη ἡμέρα ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ ἀρσενικοῦ βρέφους, κατὰ τὴν ὁποία ἔκοβαν ἓνα μέρος τοῦ δέρματος τοῦ γεννητικοῦ ὀργάνου καὶ τότε δινόταν στο βρέφος τὸ ὄνομά του[\[vi\]](#).

Ἡ περιτομή, γιὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἀποτελοῦσε ἐντολὴ που δόθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ Θεὸ πρὸς τὸν Ἀβραάμ ὡς σημεῖο τῆς διαθήκης που συνάφθηκε μετὰξὺ τους, ὅπως χαρακτηριστικὰ πληροφορεῖ τὸ βιβλίο τῆς Γενέσεως: «εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Ἀβραάμ· σὺ δὲ τὴν διαθήκην μου διατηρήσεις, σὺ καὶ τὸ σπέρμα σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. Καὶ αὕτη ἡ διαθήκη, ἦν διατηρήσεις, ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν· περιτμηθήσεται ὑμῶν πᾶν ἄρσενικόν, καὶ περιτμηθήσεσθε τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας ὑμῶν, καὶ ἔσται εἰς σημεῖον διαθήκης ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν. Καὶ παιδίον ὀκτῶ ἡμερῶν περιτμηθήσεται ὑμῖν, πᾶν ἄρσενικὸν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ὁ οἰκογενῆς καὶ ὁ ἀργυρώνητος, ἀπὸ παντὸς υἱοῦ ἀλλοτρίου, ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σπέρματός σου. Περιτομῆ περιτμηθήσεται ὁ οἰκογενῆς τῆς οἰκίας σου καὶ ὁ ἀργυρώνητος, καὶ ἔσται ἡ διαθήκη μου ἐπὶ τῆς σαρκὸς ὑμῶν εἰς διαθήκην αἰώνιον. Καὶ ἀπερίτμητος ἄρσεν, ὃς οὐ περιτμηθήσεται τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ γένους αὐτῆς, ὅτι τὴν διαθήκην μου διεσκέδασε»[\[vii\]](#).

Σύμφωνα με τὴν ἐντολὴ τῆς περιτομῆ ἔπρεπε νὰ περιτμηθοῦν ὅλοι οἱ ἄνδρες τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ἀνεξαιρέτως. Ἡ δε ἐντολὴ τῆς περιτομῆς εἶχε τὴν ἐννοια τῆς ἀφιέρωσης στο Θεὸ με τὴν ἀποβολὴ τοῦ σαρκικοῦ ἀνθρώπου μέσω τῆς ἀποκοπῆς ἐνὸς τεμαχίου ἀπὸ τὸ μέλος που ἐκδηλώνεται τὸ σαρκικὸ πάθος[\[viii\]](#). Ἡ ἐντολὴ αὕτη ἐπαναλήφθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ Θεὸ πρὸς τὸ Μωυσή ὅταν ὁ ἰσραηλιτικὸς λαὸς βρισκόταν στὴν ἐρημο, σύμφωνα με τὸ βιβλίο τοῦ Λευτικῶν: «τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ περιτεμεῖ τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ»[\[ix\]](#). Τυχόν παράλειψη αὐτῆς τῆς ἐντολῆς ἐνδεχόταν νὰ ἐπιφέρει ἀκόμα καὶ τὸ θάνατο σε ὅποιον δὲν εἶχε περιτμηθεῖ. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα ἀποτελεῖ ἡ περιτομὴ τοῦ Ελιέζερ υἱοῦ τοῦ Μωυσέως, τὸν ὁποῖο περιέταμε ἡ μητέρα του Σεφώρα[\[x\]](#).

Γιὰ τοὺς Ἰουδαίους ἡ περιτομὴ ἦταν «σημεῖον σφραγίς»[\[xi\]](#), με τὸ ὁποῖο θὰ διακρίνονταν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ ἀπὸ τοὺς υπόλοιπους ἀλλοεθνεῖς. Ἡ περιτομὴ λειτουργοῦσε ὡς τύπος τοῦ Βαπτίσματος καὶ ἀποτελοῦσε: α) συμμόρφωση πρὸς τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀφιέρωση τῶν Ἰουδαίων με ἀιματηρῆ

προσφορά μέρος του σώματός του, β) υπενθύμιση στους Ιουδαίους ότι έπρεπε να φυλάγεται και να απέχει από τη φθορά και το μολυσμό της αμαρτίας καθώς και γ) σημείο ότι από ένα γέροντα πρόγονο, τον Αβραάμ και στείρα γυναίκα, τη Σάρρα, προήλθε τόσο πλήθος απογόνων[xii].

Ο Ιησούς Χριστός ως γνήσιος απόγονος του Αβραάμ υπεβλήθη και αυτός με τη σειρά του στην τελετή της περιτομής εκπληρώνοντας την υποχρέωση του προς το Νόμο: «*Νόμον έκπληρῶν, περιτομήν, θελήσει καταδέχη σαρκικὴν*»[xiii]. Ο Νόμος, κατά την Παλαιά Διαθήκη, αποτελεί θείο δώρο που δόθηκε στους Ισραηλίτες για να προπαρασκευάσει το λαό να δεχτεί τη σωτηρία του. Ο Νόμος είναι μια σειρά από θείες εντολές και θεσμούς, που πλαισιώνουν το λαό και τον βοηθούν να ζει ως λαός του Θεού. Η δε αυστηρή νομική του σκέψη ήταν εμποτισμένη στην πίστη και αυτό δείχνει ότι υπερείχε κάθε ανθρώπινης νομοθεσίας[xiv].

Η «υποχρέωση» αυτή του Ιησού Χριστού προς το Νόμο προτρέπει να δούμε ποιά ήταν η σημασία της περιτομής και πως μετασχηματίζεται ο κόσμος μέσα από αυτήν. Οι «βιογραφικές» πληροφορίες που παρέχει ο ευαγγελιστής Λουκάς έχουν μεγάλη σημασία για την κατανόηση του προσώπου του Ιησού, της ζωής και του έργου του μέσα στην ιστορία της εποχής του καθώς και μεγάλη σπουδαιότητα για το αποκαλυπτικό και σωτήριο έργο του Θεού μέσα στην ιστορία της ανθρωπότητας. Ο ένσαρκος Υιός και Λόγος του Θεού, εισέρχεται στην ιστορία της ανθρωπότητας όχι «κατά δόκησιν» δηλ. κατά φαντασία, αλλά ιστορικά ως μια αληθινή οντότητα με συγκεκριμένη ιστορική προσωπικότητα επενεργώντας στην ιστορία κάτω από τα ιστορικά και κοινωνικά δεδομένα της εποχής του[xv].

Μέσα από την υμνολογία της εορτής της περιτομής του Ιησού Χριστού κατανοούμε ότι η περιτομή του Ιησού Χριστού σηματοδοτεί τη λήξη του Παλαιού Νόμου και την αρχή της περιόδου εκείνης όπου δεσπόζει η Χάρη του Θεού: «*Ὁ λόγος σαρκωθεὶς ὁ ὑπερούσιος, εἰς λῆξιν τοῦ Νόμου περιετμήθη, ἀπαρχὰς δὲ θείας χάριτος, καὶ ζωῆς ἀκηράτου ἡμῖν δέδωκε*»[xvi]• «*Ἐΐληφε τέλος ὁ Νόμος, ἀφ' οὗ Χριστὸς νηπιάσας, καὶ πληρωτὴς τοῦ Νόμου δειχθεὶς, Περιτομήν κατεδέξατο, καὶ ἔλυσε τὴν του Νόμου κατάραν*»[xvii]. Παράλληλα η υμνολογία της Εκκλησίας διαβλέπει ότι με την εκπλήρωση του Νόμου κατά την ογδόη ημέρα προμυνύεται η έλευση της ογδόης ημέρας, της ημέρας εκείνης που δεν θα έχει τέλος: «*Τὴν του μέλλοντος ἄληκτον, ἢ ὀγδῶας ζωὴν ἐξεικονίζει, ἐν ἧ ὁ Δεσπότης, περιετμήθη Χριστὸς*»[xviii].

Κατά την περιτομή του, την ογδόη ημέρα δέχθηκε το όνομά του, σύμφωνα με το Νόμο και τις παραδόσεις των Ιουδαίων. Το όνομά του ήταν Ἰησοῦς», όνομα κοινό που θύμιζε μεγάλες μορφές τη Ιουδαϊκής ιστορίας όπως ο Ιησούς του Ναυή και σημαίνει σωτήρας. Ο σωτήρας Χριστός ήλθε για να χτυπήσει το κακό και να το

εκβάλλει έξω από τις καρδιές των ανθρώπων. Ήρθε για να φέρει τη λύτρωση, τη σωτηρία, τη δικαιοσύνη, την ελευθερία και να επιφέρει τη συνδιαλλαγή του ανθρώπου με το Θεό και μεταξύ του ανθρώπου με το συνάνθρωπό του[xix].

Συμπερασματικά, μέσα από αυτές τις σύντομες αναφορές, καταλήγουμε στα εξής τρία βασικά πορίσματα: α) η προσέλευση του θείου Βρέφους στο ιερό για να περιτμηθεί αποδεικνύει ότι ο Ιησούς Χριστός δεν ήρθε να καταλύσει τον Παλιό Νόμο αλλά αποδεικνύει με το παράδειγμά του ότι είναι και ο ίδιος τηρητής του Νόμου («*Νόμον ἐκπληρῶν, περιτομήν, θελήσει καταδέχη σαρκικήν*» Απολυτίκιο εορτής) και αργότερα θα το τονίσι στο δημόσιο κήρυγμά του λέγοντας: «*μη νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι*» (Μτθ. 5,17). β) Με την περιτομή του Ιησού Χριστού ολοκληρώνεται ο Νόμος της παλαιάς Διαθήκης και εγκαινιάζεται η είσοδος της ανθρωπότητας σε έναν νέο Νόμο σε εκείνον που θα υπογραφεί με το ίδιο το αίμα του Κυρίου, σε μια εποχή όπου η Χάρη του Θεού θα κυριαρχεί και γ) η περιτομή του Ιησού Χριστού είναι ένα γεγονός ιστορικό, απτό και πραγματικό που βεβαιώνει την ίδια τη γέννηση του Χριστού. Αν η γέννηση του Χριστού ήταν ένα γεγονός φανταστικό δεν θα ήταν εφικτή η περιτομή του. Είναι φύσει αδύνατον να περιτμηθεί κάποιο φάντασμα και μάλιστα να το αγγίξει ανθρώπινο χέρι όπως άγγιξε το σώμα του θείου Βρέφους ο ιερέας που τέλεσε την περιτομή του.

Έτσι λοιπόν η εορτή της Περιτομής του Ιησού Χριστού αποδεικνύει πως μια απλή αλλά και παράλληλα ιουδαϊκή τελετή, που έχει τις καταβολές της στις απαρχές της ιστορίας του Ισραηλιτικού λαού, αποτελεί τη μαρτυρία και τη διαβεβαίωση ότι ο Ιησούς Χριστός, ο σαρκωθείς Υιός και Λόγος του Θεού, είναι ο Θεός που ενανθρώπησε για τη σωτηρία του ανθρώπου. Είναι ο Θεός, ο Δημιουργός του σύμπαντος κόσμου, ο Οποίος σαρκώθηκε, προσέλαβε δηλ. ολόκληρη την ανθρώπινη φύση και τώρα προσφέρει τον εαυτό του στους ιερείς του Ναού αφενός για να εκπληρωθεί ο Νόμος της περιτομής κάθε αρσενικού βρέφους αφετέρου για να αποδείξει ότι το αληθές και πραγματικό της σαρκώσεώς Του, όπως αργότερα θα το αποδείξει τόσο στη Σταύρωσή Του όσο και στις εμφανίσεις Του μετά την ένδοξο Ανάστασή Του.

[i] *Μηναίον Ιανουαρίου*, Εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 1993, σ. 169 (στο εξής: *Μηναίο*).

[ii] Συναξάρι Εορτής Περιτομής Ιησού Χριστού. *Μηναίον*, σ. 24.

[iii] Γεωργίου Π. Πατρώνου, *Η Ιστορική Πορεία του Ιησού: Από την Φάτνη ως τον Κενό Τάφο*, Εκδόσεις Δόμος, Δεύτερη επανέκδοση Αθήνα 1997, σ. 139 (στο εξής: Πατρώνου, *Ιστορική Πορεία*).

[iv] Λκ. 2,21-24.

[v] Henry G. Liddell & Robert Scott, *Μέγα Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας*, μεταφρασθέν εκ της αγγλικής εις την ελληνικήν υπό Ξενοφώντος Π. Μόσχου (καθηγητού), τόμος III, εκδοτικός οίκος Ι. Σιδέρης Αθήναι, σ. 564.

[vi] Δημητρίου Δρίτσα - Δημητρίου Μπαλιάτσα - Δημητρίου Καραμάτσκου, *Λεξικό Πρωτοχριστιανικών, Βυζαντινών και Νεότερων Ορθοδόξων Όρων*, εκδόσεις ENNOIA, πρώτη έκδοση Αθήνα Ιούνιος 2005, σ. 266.

[vii] Γεν. 17,9-14.

[viii] Ιερεμίου Φούντα Αρχιμανδρίτου, *Ερμηνεία Παλαιάς Διαθήκης τόμος 1: Γένεσις*, Εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήναι 2004, σ. 95.

[ix] Λευ. 12,3.

[x] Εξ. 4,24-25 («Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐν τῷ καταλύματι συνήντησεν αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου καὶ ἐζήτηι αὐτὸν ἀποκτεῖναι. Καὶ λαβοῦσα Σεπφώρα ψῆφον περιέτεμε τὴν ἀκροβυστίαν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς»).

[xi] Ρωμ. 4,11.

[xii] Νικολάου Π. Βασιλειάδη, *Η Παλαιά Διαθήκη Τόμος Α': Γένεσις*, εκδόσεις Αδελφότης Θεολόγων «Ὁ ΣΩΤΗΡ», Έκδοσις ενάτη βελτιωμένη και επηυξημένη, Αθήναι 2004, σ. 138.

[xiii] Απολυτίκιο Εορτής Περιτομής Ιησού Χριστού, *Μηναίον*, σ. 14.

[xiv] Σταύρου Ε. Καλαντζάκη, *Επίτομη Εισαγωγή στην Παλαιά Διαθήκη: Μετά Στοιχείων Θεολογίας*, Εκδόσεις Γράφημα, Θεσσαλονίκη 2016, σ. 239.

[xv] Πατρώνου, *Ιστορική Πορεία*, σ. 140.

[xvi] Τροπάριο γ' ωδής Κανόνος. *Μηναίον*, σ. 18.

[xvii] Τροπάριο στ' ωδής Κανόνος, *Μηναίον*, σ. 22.

[xviii] Τροπάριο δ' ωδής Κανόνος. *Μηναίον*, σ. 20.

[\[xix\]](#) Τροπάριο δ' ωδής Κανόνος. *Μηναίον*, σ. 20.